

FUNKCIJE USMENIH LIRSKIH PJESAMA

PRILOG KLASIFIKACIJI

SAŽETAK

U pristupu klasifikaciji usmenih lirskih pjesama uz razlikovanje usmenih i pisanih (umjetničkih) lirskih pjesama važno je i određivanje specifičnih obilježja usmenih lirskih pjesama.

Usmenoknjiževni žanrovi se po svome postojanju i po svojoj funkciji u mnogočemu razlikuju od žanrova pisane književnosti. U praksi, najčešće, iskustvo znanosti o pisanoj književnosti i pisane književne forme imaju normativno načelo kad je riječ i o usmenoknjiževnim oblicima. Stoga je u postupku klasifikacije opravdano poći od razmatranja odnosa usmene lirске pjesme prema pisanoj (umjetničkoj) lirskoj pjesmi, ali je neizostavno i promatranje funkcija usmenih lirskih pjesama, odnos njihovih tekstova i napjeva (jer, one se uglavnom pjevaju), te odnos pjesama i običaja/obreda unutar kojih se pjesme ostavaruju/izvode. Strukturalne značajke i folklorne glazbe i usmene književnosti potrebno je dopuniti znanjem o njihovim relacijskim i funkcionalnim svojstvima i u njihovoj međuovisnosti potražiti ključ za razumijevanje pjevane pjesme kao folklorne pojave.

U ovom se radu govori samo o jednom važnom segmentu, o funkcijama usmenih lirskih pjesama.

U suvremenoj je folkloristici značenje funkcije vezano prije svega uz strukturalističku metodu i upotrebljava se upravo u tome značenju koje ima u lingvistici: namjena ili uloga (Bogatyrev), u značenju radnje (djelovanja) likova (Propp) ili kao postupak likova (Melletinski). U posljednje vrijeme značenju i važnosti funkcija daje se znatno širi smisao. Pored posebno istaknute estetske funkcije (Jakobson; Bogatyrev) folklorna se pojava/pjesma nastoji promatrati i u 'snopu' funkcija koje se često, ovisno o kontekstu/izvedbi smjenjuju, ali ne tako da jedna potiskuje drugu, već tako da je jedna istaknuta / ili istaknutija (Mukařovský). Smatramo da funkcija nije samo jednostavno rečeno "uloga", ona određuje tip veze, uzajamnu povezanost - to su veze folklornih struktura s izvanfolklornim strukturama. Upravo se taj problem postavlja i pred klasifikaciju usmenih lirskih pjesama.